
Aleja Niepodległości

Dzielnice: Mokotów Śródmieście

Osiedla: Ksawerów Stary Mokotów Wierzbno Śródmieście Południowe

Atrybuty: Nazwy pamiątkowe Od dat i wydarzeń historycznych

Rok utworzenia nazwy: 1919

Opis

Prace nad aleją zaczęto w okresie świeżo odzyskanej **niepodległości**.

Do 1916 roku taką nazwę nosiła podobno dzisiejsza ul. Okęcka, do 1954.05.20 ul. Obornicka a do 1994.04.11 dołączony fragment ul. E. Abramowskiego.

Ciekawostki

Na jej miejscu w XIX w. biegła ul. Topolowa, przeprowadzona ok. 1900 przez tereny wojskowe, dalej na południe nazywała się Włodarzewska. Aleja powstała w 1933 jako Trasa N-S, przedłużona w 1936 (połączyła wówczas ul. Chałubińskiego z Dworcem Południowym), ale ukończona została dopiero po wojnie. Miały powstawać tam obiekty reprezentacyjne, więc i przed wojną i po wojnie zbudowano wiele takich budynków, ministerstwa i wille. W czasie okupacji Niemcy nazwali ją Nordsudallee. W 1944 spalono domy między Rakowiecką i Narbutta, odbudowane do 1950. W 1955 zbudowano 2 pasy jezdni, a w 1956 puszczono tędy linię tramwajową, później również trolejbusy i autobusy. od 11 XI 1986 do 23 VII 1994 roku była fragmentarycznie zamknięta ze względu na budowę przebiegającej pod nią linii metra.

Stan obecny:

Nr 17: Przedszkole nr 330.

Nr 24\30: Blok Spółdzielni Mieszkaniowej przy MSW. Powstał w 1965, składa się z budynków A i B i pawilonu handlowego C. Pod budynkiem są garaże. Budynek ma windy i zsypy, został ocieplony w 1993. Mieści się tu 122 mieszkań, 24 garaże i 8 lokali użytkowych. W budynku "B" mieści się także biuro Spółdzielni.

Nr 27: Gimnazjum nr 5 im. Tadeusza Kościuszki.

Nr 52: Centrum Kształcenia Menedżerów.

Nr 58: Asterus. Biurowiec. Powstał w 2006 roku, liczy sobie sześć kondygnacji nadziemnych i dwie podziemne.

Nr 71: Blok Spółdzielni Mieszkaniowej przy MSW. Powstał w 1966, ma 11 pięter i 88 mieszkań. Budynek ma 2 windy, został zbudowany z cegły żerańskiej.

Nr 69: Biurowiec BTC Centre (BTC Metro). Zwany Soczewką z uwagi na kształt łzy. Powstał w latach 2001-2002, liczy dziesięć kondygnacji nadziemnych i jedną podziemną. Został wyróżniony nagrodą II stopnia "Budowa Roku 2002" w kategorii "Budynki Biurowe".

Nr 80: Ogród Jordanowski. Od ulicy park odgradza brama z pawilonami, na której wyryty jest napis OGRÓD.

Nr 82: Kamienica.

Tablica ku pamięci IV batalionu Dzieci Warszawy. Zamontowana tu we wrześniu 1989.

Nr 77\85: Polskie Radio. Budynek powstał w 1952-7 wg proj. B. Pniewskiego.

Nr 120: Centrum Medyczne MEDICENTER.

Nr 124: Green House. Budynek mieszkalny. Powstał w latach 2005-2007, ma osiem kondygnacji nadziemnych. Otrzymał nagrodę II stopnia w konkursie Polskiego Związku Inżynierów i Techników Budownictwa "Budowa roku 2006".

Nr 128: Budynek C dydaktyczno-naukowy Szkoły Głównej Handlowej. Powstał w latach 2003-2006 wg proj. pracowni Kontrapunkt z Krakowa. Liczy sobie siedem kondygnacji nadziemnych i trzy podziemne (garaże).

Nr 130: Kamienica Suchowolskiego. Powstała wg proj. Lucjana Korngolda dla przedsiębiorcy budowlanego Suchowolskiego. Podobno żona właściciela zatrzymała się gazem, dlatego w kamienicy były tylko kuchenki elektryczne.

Znak małego sabotażu. Od ul. Ligockiej okupacyjne graffiti: swastyka na szubienicy.

Nr 132\136: Kamienica. Powstała w 1935 roku. Mieszkało tu znane małżeństwo Zula Pogorzelska (1896-1936) i Konrad Tom wł. Konrad Runowiecki (1887-1957). Ona - aktorka, piosenkarka i tancerka była gwiazdą warszawskich rewii, kabaretów i teatrów (m.in. "Bagatela", "Qui Pro Quo", "Morskie Oko" czy "Banda"), wystąpiła również w kilku filmach ("Gorączka złotego", "Niebezpieczny romans", "Bezimienni bohaterowie", "Sto metrów miłości", "Ułani, ulani, chłopcy malowani", "Dwanaście krzeseł", "Romeo i Julcia", "Zabawka", "Kocha, lubi, szanuje"). On - przede wszystkim autor tekstów kabaretowych (szmonces "Sęk") i tekstów licznych przebojów ("Tyle miłości", "Nic o tobie nie wiem", "Kocha, lubi, szanuje", "O`Key"), ponadto scenarzysta ("Antek policmajster", "Ada, to nie wypada", "Książątko") i aktor filmowy ("Pani minister tańczy", "Wacusz", "ABC miłości", "Co mój mąż robi w nocy...", "Jego eksceleńcja subiekt"). Po śmierci żony zamieszkał w kamienicy przy ul. Koszykowej 6a. W czasie okupacji hitlerowskiej związany jako autor, aktor i reżyser z zespołem artystycznym Armii Polskiej w ZSRR pod dowództwem gen. Władysława Andersa, przeszedł z nim szlak bojowy na Bliskim Wschodzie. Po wojnie wyjechał do Los Angeles. Ich sąsiadką była Karolina Beylin (1899-1977) - pisarka, varsavianistka, tłumaczka. Rodowita warszawianka, absolwentka Uniwersytetu Warszawskiego (specjalizacja: filologia polska), po wojnie została redaktorką "Expressu Wieczornego". Jej najsłynniejsze publikacje to tomy szkiców "Dni powszednie Warszawy w

latach 1880-1900", "Jeden rok Warszawy 1875", "Opowieści warszawskie", "Piętnaście lat Warszawy. 1800-1815", "Spotkali się w Warszawie. 1831-1960", "Tajemnice Warszawy z lat 1822-1830", "W Warszawie w latach 1900-1914", "Warszawy dnie powszednie. 1900-1914" oraz powieści "Mieszkamy na Puławskiej" i "Warszawa. Wysiadać". Jedno z mieszkań przed wojną zajmowali również Alodia z Kaweckich Gryczowa (1903-1990) i jej mąż Józef Grycz (1890-1954) - bibliotekarze. On był dyrektorem Naczelnej Dyrekcji Bibliotek w Ministerstwie Oświaty, specjalistą w zakresie katalogowania książek (autor publikacji "O polskie przepisy katalogowania", "Zasadnicze wytyczne polskich przepisów katalogowania", "Porównanie polskich przepisów katalogowania", "Przepisy katalogowania w bibliotekach polskich. I. Alfabetyczny katalog druków"), współtworcą - wraz ze Stefanem Dembym - Biblioteki Narodowej (wprowadził tzw. egzemplarz obowiązkowy). Działał w Związku Bibliotekarzy Polskich, był sekretarzem redakcji "Przeglądu Bibliotecznego". Ona przez wiele lat była kierownikiem Pracowni Bibliografii Staropolskiej Instytutu Badań Literackich PAN. Przed wojną wraz z mężem pracowała w Bibliotece Narodowej, po wyzwoleniu zajmowała się poszukiwaniem rozproszonych podczas okupacji zbiorów. W swym dorobku naukowym miała takie publikacje, jak "Z dziejów polskiej książki w okresie Reneansu", "Rola drukarstwa polskiego w dobie Odrodzenia", była również redaktorem "Encyklopedii wiedzy o książce" oraz słownika encyklopedycznego "Współczesne polskie drukarstwo i grafika książkowa".

Nr 148: Kamienica. Mieszkało tu małżeństwo ludzi sztuki Felicja Zofia Ewa Bonacka (1912-1992) i Władysław Daszewski ps. "Pik" (1902-1971). Ona była aktorką związaną przed wojną z Teatrem Ateneum a od 1949 roku z Teatrem Narodowym, gdzie zajmowała się również reżyserią. On zaś był karykaturzystą a także scenografem w kabaretach "Qui Pro Quo" oraz "Cyrulik Warszawski", później zaś współpracownikiem Leona Schillera. Po wojnie związał się - podobnie jak i żona - z Teatrem Narodowym, gdzie został stałym scenografem a w latach 1959-1961 pełnił obowiązki dyrektora. Do grona lokatorów zaliczał się również Stanisław Strumph-Wojtkiewicz (1898-1986) - pisarz, tłumacz literatury rosyjskiej. Był rodowitym warszawiakiem, przed wojną redaktorem dziennika "Kurier Warszawski". Podczas okupacji hitlerowskiej najczęściej pełnił obowiązki oficera prasowego. Po wojnie opublikował ponad 30 książek, z których najsłynniejsze to: "Agent nr 1", "Burzliwe życie Teodora Tomasza Jeża", "Droga Mickiewicza", "Gwiazda Władysława Sikorskiego", "Romans dowódcy", "Sekret Enigmy", "Sikorski i jego żołnierze", "Siła złego. Rzecz o Gibraltarze".

Mur. Pozostałość po drukarni więziennej z 1939.

Drukarnia więzienna. Powstała jako drukarnia PWPW.

Nr 156: Kamienica. Powstała w 1938 wg proj. Jadwigi i Janusza Ostrowskich. Od początku działa tu barek na antresoli, od 1958 działa tu również studio fotograficzne.

Nr 157: Kamienica. Powstała wg proj. Jerzego Wierzbickiego. Jej lokatorem był Witold Gruca (1927-2009) - tancerz i choreograf związany z Operą Warszawską, kierownik baletu Teatru Wielkiego.

Nr 158: Kamienica. Powstała w 1928-9 wg proj. Włodzimierza Winklera.

Nr 159: Kamienica. Tu mieszkał i został aresztowany Jan Bytnar (1921-1943) - harcmistrz, żołnierz Szarych Szeregów, o czym przypomina tablica pamiątkowa. W podwórzu wolno stojąca kapliczka z obrazem Matki Boskiej Częstochowskiej.

Nr 162: Szkoła Główna Handlowa. Budynek powstał między latami 1925 a 1950 wg proj. J. Witkiewicza jako Szkoła Główna Planowania i Statystyki. Obecną nazwę nosi od 1989. Kierunki wykładane tu to: ekonomia, europeistyka, finanse i rachunkowość, gospodarka przestrzenna, metody ilościowe w ekonomii i systemy informacyjne, międzynarodowe stosunki gospodarcze, polityka społeczna, stosunki międzynarodowe, zarządzanie. Do szkoły chodzili m.in. Oskar Lange, Leszek Balcerowicz, Andrzej Olechowski, Dariusz Rosati, Józef Oleksy, Jerzy Kropiwnicki, Marek Borowski,

Grzegorz Kołodko, Edyta Bartosiewicz.

Nr 163: Kamienica. Mieszkał w niej Ryszard Kaczorowski (1919-2010) - ekonomista, prezydent RP na Uchodźstwie w latach 1989-1990. Jedno z mieszkań zajmowali tu niegdyś małżonkowie Larysa Zajączkowska (1918-1987) i Zbigniew Mitzner (1910-1968) - dziennikarze, pisarze. On był redaktorem naczelnym "Robotnika", później wykładowcą i dziekanem Wydziału Dziennikarstwa Uniwersytetu Warszawskiego, ona zaś to autorka popularnych kryminałów ("Waza króla Priama", "Nieuchwytny"), które podpisywała pseudonimem "Barbara Gordon".

Nr 177: Pawilon Klubkawiarni. Powstał jako centrum kultury dla osiedla Batorego w 1970 wg proj. L. Kłosiewicza i P. Sembrata. Obecnie mieści się tu pub Zielona Gęś.

Pawilon usługowy osiedla Batorego. Powstał w 1970-1 wg proj. Piotra Sembrata i Lecha Kłosiewicza z konstrukcją H. Strzępskiego. Wicemister Warszawy 1971.

Nr 188\192: Urząd Patentowy RP. Powstał w 1938-9 wg proj. Rudolfa Świerczyńskiego.

Nr 208: Główny Urząd Statystyczny (drugi adres Wawelska 1\3). Powstał w 1948-51 wg proj. Romualda Gutta.

Nr 210: Dom Masońskiej Spółdzielni Mieszkaniowej "Ognisko" (dawny adres Wawelska 8 i Topolowa 2). Powstał przed 1927 rokiem wg proj. Romana Felińskiego. Tu mieszkał i zmarł pisarz i senator Andrzej Strug (1871-1937).

róg z Nowowiejską: ~ Pomnik Saperów. Stanął tu w 1933 dla uczczenia saperów poległych w latach 1914-20. Wykonał go Mieczysław Lubelski. Nieco uszkodzony, pomnik przetrwał wojnę, ale zniszczono i usunięto go za czasów komunizmu.

Schron bojowy Ringstand 58c.

Nr 213: Biblioteka Narodowa.

nr 221: kamienica. W podwórzu kapliczka naścienna.

Nr 223: kamienica. Tu podczas okupacji ukrywał się Władysław Szpilman (1911-2000) - znakomity kompozytor, autor wspomnień zatytułowanych "Pianista" (pierwotnie wydanych pod tytułem "Śmierć miasta"), o czym przypomina tablica pamiątkowa (odsłonięcie - 04.12.2011)

Nr 235/237: blok. Mieszkał tu profesor Michał Hebda (ur. 1929) - mechanik, specjalista w zakresie tribologii, jeden z pierwszych absolwentów WAT, rektor Politechniki Świętokrzyskiej w Kielcach (1975-78) a później Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Radomiu (1978-82), wiceminister Gospodarki Materiałowej i Paliwowej w rządzie Zbigniewa Messnera (1985-88),

Nr 243: Gmach Wojskowych Służb Informacyjnych. Budynek powstał w 1936-8 wg proj. Antoniego Dygata i Feliksa Michalskiego (wg niektórych źródeł w 1931 roku zaprojektował go Romuald Gutt). Ślady po kulach i wyrwy na wysokości 5 i 6 pietra to pamiątki po uderzeniu sowieckiego pocisku w październiku 1944.

Nr 245: Gmach mieszkalny Funduszu Kwaterunku Wojskowego (drugi adres ul. Koszykowa 79a). Powstał w 1932 wg proj. Romualda Gutta i Józefa Jankowskiego. Od strony Koszykowej mieszkali oficerowie z wyższej szkoły wojennej, trwającej 3 lata. Od strony alei mieszkali wykładowcy, mieszkania były większe i bardziej luksusowe.

